

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GODIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

DANAŠNJI BROJ: 2 DINARA

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
PAVAO ROCA

TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

12. NOVEMBAR.

Kô ljuven-milje mi smo u grudima Nju krili,
I gorili smo željom žarkom,
Da l' jepog jednog dama u časti i u sili
Na božjem suncu sine jarkom!

Iz srdaca smo grumen poláko sve po grumen,
Sav prožman krvlju, danu dali,
I zidali smo Tempal od naše krvi rumen,
Za kojijem smo uzdisali!

Kô spomenik svih naših prezlopatnih v' jekova,
Kô svjedok naše čelik-volje
Taj Hram se najzad digo iz naših jada, snová,
— Hram būdućnosti bolje!

Al zavidnici ljuti u mržnji i u strahu.
U nevidom, al' trovnom b' jesu.
Najuriše na ruke u radnome nam mahu,
Da s temelja nam Hram potresu!

Al Hram na čvrstoj líti ko bedem gordi stoji!
— Tad bijes žešće na njegov strmi;
I otrže nam s krajka zor-stupac pogdjekôji,
Po koji res u zlaćan-srmi!

I nije dosta! — još se ta crna zavist sill.
Osákatiť nam Hram još gleda,
I ne da u nj da ugju svi naši dragi, mill,
I molit im se u njem ne da!

Al mi, što znasmo suzbit sve divlje, krvne horde,
I mr' jet za vječni život roda,
U pravi čas i opet nabrusit ćemo čorde
Jer opet će nas zvati — Sloboda!

Za Boginju smo ovu milijone žića dali
I dat ćemo ih još do kraja,
U našem Hramu mora da pred njom sv' jeće pali
Sav rod u čaru njenog sjaja!

A Genij njegov dobri, koj' Vožd mu vjerni bio
Kroz oštre, gole, ljute klance,
Uskoriti će Uskrs i sužanj brat će mio
U prah da baci ropske lance!

Dinko Sirovica *)

*) Spjevao na ovaj tužni god naročito za „RASKOVANI, Cr.

Na ljutu ranu — ljutu travu!

Na Gvozdu propade, vlastitom krivnjom, Hrvata — sloboda.

Na Kosovu, Turčin skući pod svoj jaram Srba, jer su bili nezložni.

Rapalskim ugovorom — prilivati zgodu našeg međusobnog domaćeg darmana — Talijan, i pozoba, podjarmi svijet naše braće Slovenaca; najkrašnije predjele mile nam domovine.

I uvijek, vječita nesloga — partajičnih vodja!

Mačem i puškom Srbim osveti Kosovo.

Svjetski rat sruši prestolje Habsburga; Hrvatu biva zacijeljena rana pod Gvozdom zadana.

Ostaje još „Rapalski ugovor“.

Jugoslaveni! I mir i pravica budi medju nama, a partajički mislimo kako hoćemo.

Složimo se i spremajmo se braćo Jugoslaveni za dan odmazde; a da ne stojimo prekrštenih ruku povećanim doprinosom na današnji god čemernog nam dana „Rapalskog ugovora“ — preko „Jugoslavenske Matice“ priskoćimo u pomoć krvnički mučenoj braći Lastova, Zadra, Istre, Goričke i dijela Slovenije.

U obola budimo što izdašniji: sto para kaće ne obara, a sirotanom vrijedi, pomaže.

Pavao Roca

Tamo dasi

Tamo, braćo, gordoj Soći
Gdje se danas tuđjin kočli,
Uperite svoje oči.

Tamo, dieco, do Lastova
Gdje nam tuđjin negve skova,
Upravite vaša slova.

Tamo, dieve, Zadrú gradu.
Gdje je izvor našem jadu,
Podližite rodu nadu.

Tamo, majke, pune boli,
Gdje u Istri zlotvor 'holi,
Na vas diže handžar goli,

Upravljajte vaše suze.

Razrješujte teške uze

Tamo dasi moje Muze!

Mibo Jerinac

Konferencija Rapalskog dana.

Danas u 10 sati u „Hotel Krka“ obdržavanu je konferencija Dvoranu je bila duljom puna, g. Kludijer Šupuk otvara konferenciju pozdravom prisutnih i daje riječ konferencijeru prof. Mirku Perkoviću. Ovaj burno pozdravljen u uvodu se čudom čudi i pita: Tko bi ikada rekao, da ćemo mi Jugoslaveni morati u 20 vijeku, da uvrstimo u naš koledar još jedan dan mrtvih, i to dan Rapalski, dan kada je preko po milijuna živih duša jugosl. osudjeno na robovanje.

Hiljadu godina bore se Južni Slaveni za svoj opstanak. Na nas navaljuju kroz vjekove Turci i Mlečići i Nijemci i Mađžari, a mi Srbi, Hrvati i Slovenci borimo se 10 vjekova za svoju slobodu, i u 20 vijeku srušismo Austro-Ugarsku monarhiju i pomogomno Velikoj Antanti da pobijedi Njemačku, da za to nagradjuju nas te kulturne države time, da stotine hiljadu Juž. Slav gone u roblju, a naše slavenske zemlje: Istru, Goricu, Korušku, Baranju, Zadar, Rijeku, Lastov i t. d. daju nekome samo zlatu, jer taj netko hoće da tina te zenilje i gradove i jer taj netko pripada Velikoj Antanti.

Govornik u sve tačine plastično prikazuje jade i nevolje zarobljene braće. Možemo li mirno gledati, da kuće naše braće pale, da krvave trude uništavaju, da djeca odnarodjaju, pa od njih stvaraju naše najkrvavnije neprijatelje? Ne ćemo ako je u nama svijesti i ponosa ljudskoga. Burni pljesak i poklici: „Ne ćemo!“ zvonice dvoranom.

Profumčivši svrhu „Jug. Matice“ pozivlje građanstvo, da novčano i moralno podupre njezinu plemenitu i uzvišenu svrhu i izriče nadu, da ćemo zarobljenu braću moći osloboditi od ropstva jedino onda, budemo li mi kod kuće složni. Upravlja apel na sve stranke, da se kanu domaće tezavice radi zast. mandata i ministarskih stolica, jer dok medju nama bude trajati nesloga, mi ne možemo ni sanjati, da ćemo osloboditi našu braću. U daljnjem dijela svoga govora obara se na one, koji naš bogoljubni narod strše da ćemo jedni drugima oleti vjeru i da ćemo jedni prisiliti druge, pa ne znamo ni drugu vjeru. U ovakovom stanju prijeti nam pogibao, da bi još koji milijun našeg naroda mogao otpasti u tuđinski ropstvo, pa bismo mogli doživiti i još strašnji rapalski dan.

Strasna je to pomisao! Ne smijemo kod nje da ostanemo Mi svi, koji smo tako duševno uzdignuti, pa ljubimo Srbe za to, jer smo Hrvati, a ljubimo Hrvate za to, jer smo Srbi, ili — koji smo nacionalnom svijesću tako razvijeni, pa ne znamo ni ne ćemo razlike između Srba i Hrvata, jer znamo, da smo jedno i hoćemo da budemo jedno — mi skoćimo kao lavovi i branimo bratstvo i jedinstvo; širim ljubav i slogu između rođene braće Srba i Hrvata. Oj — vi svi poštene Srbi i Hrvati, u kojima živi duh Zrinskih i Frankočana, Josipa Jurja Strossmajera i Petra Velikoga Karadževića; svi vi, koji ste dušom uz našu nadu i ponos Aleksandra Karadževića — svi u jedan red — i zaku-

nite se danas — na ovaj tužni dan, zakunite se svojoj braći, koja su nedužna ostala u ropstvu, da da ćete sve učiniti, a da srušite onu avet u državi koja se zove: *nesloga!*

To vas mole vaša braća u ropstvu! Oni sada ne pitaju, da ih oslobodimo; oni nas samo mole, da budemo složni, da postanemo *jedni duhom!*

Oni vam poručuju: „Mi ćemo podnijeti sve — sve, samo vi u Jugoslaviji — budite braća!“

Braćo! Složni su Srbi, Hrvati i Slovence pod vodstvom *genija srpskog Petra Velikog* zadali smrtni udarac Turskoj, silnoj Austrougarskoj, a pomogli Antanti da pobijedi skoro nepobjedivu Njemačku; složni će Srbi, Hrvati i Slovenci pod drugim genijem *Karadževića koljena — Aleksandrom — osloboditi svo Hrvate i Slovence, koji su danas u ropstvu, ali samo onda, kada nas sve zaokupi i prožme duh Karadževića, duh, koji ne živi za se, nego za svoj narod, za svoju državu!*

Prestanimo živjeti za lične interese, a sjedinimo se svi u skupnom interesu: i jedinstva i bratstva u duhu *Aleksandrova*, pak kao što smo pod vodstvom *Petra Velikoga* slomili nasilje Beča, Pešte, Berlina i Carigrada, tako ćemo, ako budemo složni, pod vodstvom *Aleksandra*, skršiti i samovolju, pa i neka je dvostruka samovolja, *nječnoga Rim!*

Danas, na tužni — prokleti *Rapalski dan* — kada nam je *Evropska diplomacija* nanijela najveću nepravdu, mi se zaklinjemo: „*Ne će se naša duša smiriti, doklegod složni Srbi, Hrvati i Slo-*

vence, pod vodstvom Aleksandra K. — ne otkupimo braću iz ropstva!“

Kad je govornik dovršio poklicima i pljesku ni konca ni kraja. Građanstvo je otkrivene glave zapjevala „Bože pravde“, „Ljepa naša“ i „Naprej zastave“.

G. učitelj *Triva* predlaže ovu rezoluciju, koja je bila jednoglasno primljena:

„Građani Šibenika okupljeni oko potpisanih društava, osvježavaju danas svoju uvijek svježju i duboku bol nad izgubljenom braćom, koja ostaše još da robuju tuđinu

Osakaćeno naše tijelo ne može nikad zaboraviti svojih otrgnutih uda.

Sakatost je njegova vječan vapijući protest pred prestolom Pravde.

Današnja i svagdanja misao nas oslobođenih ide našoj zarobljenoj braći kao misao, koja postaje zavjetom, proživljajući nas sve i tražeći od sviju žrtve, kroz koje i mi postasmo slobodni.

Još dublja je naša bol danas pred činom, što se do ovog časa nije evakuisalo i prisajedinio Velikoj Majci naš na smrt izmučeni brat u Barošu i Sušaku te u trećoj dalmatinskoj zoni.

Molimo se toga Vludu, da učini sve moguće ne prezajući od žrtava, koje smo spremni rado u svakom času da doprinesemo — kako bi prestale crne muke našoj još ne prisajedinjenoj i neoslobođenoj braći“.

PRVA SUZA.

Mladosti zlatna,
što s' idealā
humka sv' jet motriš,
ne sa dna kala,
Tebe još nije
korist opila,
tvoja ju jošte
slobodna krila

Visoko letni!
neslušaj stare
grešnike bečke —
nove kramare!

Letni visoko,
gdje nijesu oni,
gdje prvu riječ nemaju
bivši špioni,
što ih na mnogom
vidiš vrhuncu:
otrovne zmije
na našem suncu!

Poleti divna
tam preko Raše,
poslušaj telek
tu braće naše!

Pogledaj roblje
po Istri novo,
pogledaj lance
teške, što skovo
Talijan mrski
našemu rodu
uz porug, da mu
nosi slobodu!..

Istarskih majka
suze već palē
pokupi s suzaim
dječice male,
nosi ih čiste
u Jugoslaviju
na bućne solre!..

Daj da ih piju
veseli sanci
eSe, Ha eSe
niješte ruj-vina..

Valjda se strese
još „bratsko“ sree
kojemu bratu
Srbu, Slovincu
ili Hrvatuu.

Moguće suza
Istrana mali
ljubavi bratske
iskrū zapali:
u bratskim grud' ma
osveta plane,
da ropstvu otmē
male Istrane!..

Istarsko roblje,
istarska raja
upire oči
nade, očaja
u Tebe, četo
ponosna, mlada,
ti si joj sunce,
Ti sva joj nada.

Tal' jancu vikni
„S MOGA SE MAKNI!“
neće li? — Ti ga
na mač natakni...
nek lupež drhće,
u prahu gmiže,
kad pravda božja s'
na njega diže..

Što tuđja nosi
sila ogavna,
oteti silom
svedj budi spravna.

Na sv' jetu pravo
još ne valjade,
pa silom otmi,
što nam se krade.

Osvetnik božji
svaki vās budi,
a Soča ciljem
junackoj grudi.

Šaka je pravo,
topuz još BOG!
— NAPRED!.. i gesta
drž' te se tog.

To vam sad gesto,
Zavjet vam taj, —
U ISTRU, BRAĆO!!
NA SOČU!!! HAJ!!..

(Uspj)

Kapitulacija delegata

Bogdanovića.

Iz Splita primamo od osobe, koja se zanima za naše privredne krugove veselu i radosnu vijest, da je delegat Bogdanović napustio svoje čoravo stanovište u pitanju zastavljanja onih 40% od predata novca na izmjenu. Donašajući ovu vijest, zaslužuje da se istakne nada, da će delegat Bogdanović unaprijeda biti oprezniji u svim pitanjima, koja bi mogla bez ikakve potrebe uzimavati ovaj mukotrni narod, a ako delegat Bogdanović drži do svog ponosa, on je dužan da nam sada javi imena onih kreatura, koje su mu sekundo ali do sada u ozloglašenju šibenskih privrednih krugova.

Miho Jerinić.

Vijesti grada i okolice.

U fond lista. — Šibenski su rodoljubi sakupili daljniji K. 3200.— a jedan gospodin, nakon što je pročitao prvi dio članka „Drž. troš.“ darovao je K. 160.— u fond lista.

Uprava

Na znanje: Direktor lista nalazi se svake srijede u „Pukoj Tiskari“.

Današnji izvredni broj 2 dinara, čisti prihod „Jugoslavenskoj Matici“.

Legija „Jugost. Matice“ u Šibeniku. U legiju „Jug. Matice“ stupiše, uplativši svaki upisniku od 125 din: Klaudije Šupuk, industrijalac; Pavao Roca, novinar; Miho Jerinić, zubar; Jerolim Matačić, tipograf; Ivan Zaja, trgovac; Žigon i drug; Dr. Marko Kožul, odvjetnik (200.—); Vilim Beroš, apotekar; Ivan Čičin Šain, trgovac; Hektor Plančić, zlatar; Salomon Dentler, trgovac; Marko Juras, goštoničar; Josko Drezga, trgovac; Lučev Ante; Inž. Josip Ljubčić; Dr. Ante Rajević

Nesreća na moru. Danas priplo parohod „Val“ iz Trsta velikom amiratom. Opći glas: da bi bili usljed ovog trodnevnog nevremena, i parobrodi „Almisa“ i „Cement“ stradali, ne — postradali.

Za Ruske izbjeglice darovahu: Ante Šupuk i sin 500; Stipe Šare 500; Jadranska Banka 250; N. N. 200; Josko Drezga 200; Stevo Mandić 100; Ivan Čičin Šain 50; Jakov Zaninović 50 i Adolf Makale 50 dinara.

Par upita onima oko „Težačke sloge.“ — U Imotskoj krajini običaj — vlastnik holje ili gore živio — da jedan drugome dadu komad zemlje, oranice na obradivanje. Pogodba je usmena. Obradivaocu jedini trošak za uvaženje kad pognojiti. Ako obradivaoc teži zemlju dobro, pogodba može trajati i više godina, nu obično je pogodba za jednu, najviše dvie godine i daje se drugome.

Ovo izmjenično davanje svog zemljišta na obradivanje drugome shiva se:

1. Težak nema radnih sila ili mu zemljište predaleko, a težaku obradivaocu, Bogom obdarenu radnom rukom, a i u blizini mu zemljišta. Priznat ćemo obadivaocu radi i teži, uz to je bogatiji od dvaoca. I obradivaoc nakon jedne, dvie godine zemljište posvaja. Je li pravedno da se vlastniku zemljište oduzme?

2. Težak koji ima radnih sila, posjeduje preko 20 konopa svoje zemlje, a obradjuje tuđeg zemljišta više nego ima svoga, jer ovome nejakie radne sile — pa zemljište posvaja. Je li pravedno da obradivaoc posvaja tuđje?

3. Sirotinja težak, prigulje ga godine, a samohran — nema radnih sila; posjeduje parče zemlje Susjed mu, bogati težak, iznudi sirotanu ono parče zemlje na obradivanje. Je li čovječji, da bogati obradivaoc prisvoji ono parče zemlje i sirotu težaku vlasnika zemljišta pašti da obiju tuđje pragove, da paše na teret općine, da lipsa od gladi?

4. Dobrostojeći težak pun drobne dječice — ko lončić jedan drugome od ulva, daje različitim isto dobrostojećim težacima, koji imadu radnih sila zemlju na izor, da ju obraduju. Težaku vlasniku nejačadi počele goriti mrke naustnice, djeca mu podrasla i opasala se muževnim pasom, htjela bi na svoju starinu, svoju svojinu — ali nemogu, jer obradivaoc posvaja? Jeli i ovdje pravo?